

REZOLVĂRI + BAREM

SUBIECTUL 1: EPUN

1.

- Niște băieți scriu cărți. = Makoh-in-iz erehel-us tiktab-op-iz.
- Niște pisici s-au întors. = Imnik-in-iz ha-binap-gus.
- El nu a venit. = Ha-panib-u uza.

2.

- Nisa guza h-aveti-gu. = Ea ne-a iubit.
- Nisa aveti-nis guza. = Noi o iubim.
- Fa makoh-in aveti-u imnik-op-iz. = Băiatul iubește niște pisici.
- Imnik-op-iz fa makoh-in h-aveti-u. = Băiatul a iubit niște pisici.

3.

PASUL 1

Comparăm primele trei perechi de exemple:

(1) <i>Imnikin habinapgu.</i>	O pisică s-a întors.
(2) <i>Afa horudiniz hapanibgus.</i>	Femeile au venit.
(3) <i>Binapu fa midebin.</i>	Regele nu se întoarce.

- Observăm că verbul *a se întoarce* are două apariții și presupunem că:

habinapgu = s-a întors
binapu = nu se întoarce.

Rezultă că:

imnikin = pisică
afa horudiniz = femeile
fa midebin = regele.

- Observăm că pentru articolul nehotărât din română nu există corespondent în epun; pentru articolul hotărât apar formele *afa* și *fa*.
- Toate aceste substantive sunt subiecte/în cazul nominativ; căutăm un segment care ar putea marca nominativul, iar acesta este *-in*: *imnik-in*, *horud-in-iz*, *mideb-in*. Presupunem că segmentul *-iz* (din *horud-in-iz*) marchează pluralul.
- Analizăm cele trei verbe:

habinapgu = s-a întors
binapu = nu se întoarce
hapanibgus = au venit.

Comparând cele două forme sub care apare verbul *a se întoarce*, observăm că partea comună este *binap*; presupunem deci că acesta este radicalul verbului:

ha-binap-gu = s-a întors
binap-u = nu se întoarce

Observăm că în structura celor două verbe la trecut apare segmentul comun *ha-*, care nu apare și în structura verbului la prezent. Rezultă că *ha-* este un prefix care marchează trecutul.

ha-binap-gu = s-a întors
ha-panibgus = au venit.

Încercăm să aflăm care este radicalul verbului corespunzător lui *a veni* și observăm că *binap* ‘a se întoarce’ citit invers este *panib* ‘a veni’ (nu trebuie să uităm că este o limbă inventată), deci segmentarea este *ha-panib-gus*.

- În afara prefixului de trecut și a radicalului, verbele conțin și un sufix care presupunem că marchează acordul cu subiectul. În formele de persoana a III-a singular, apar două sufixe:

ha-binap-gu = (o pisică) s-a întors

binap-u = (regele) nu se întoarce.

Deci în epun verbul se acordă nu numai în persoană și în număr cu subiectul, ci și în gen: *-gu* = marca de persoana a III-a, singular, feminin; *-u* = marcă de persoana a III-a singular masculin.

Pentru persoana a III-a plural, feminin, deducem din *ha-panib-gus* că marca este *-gus*.

● Nu am identificat nicio marcă specială pentru negație. Observăm însă că în propozițiile (1) și (2), care sunt afirmative, topica este Subiect–Verb, iar în propoziția (3), care este negativă, ordinea este Verb–Subiect. Rezultă că în epun nu există o marcă specială pentru negație, ci negația se obține prin inversarea ordinii Subiect–Verb.

PASUL 2

Analizăm propozițiile:

(4) *Fa tiktabop fa makohin hahochiku.* Băiatul a citit cartea.

(5) *Zenadiniz erehelgus vletopiz.* Niște fete scriu scrisori.

● În (4) *Fa tiktabop fa makohin hahochiku.*, știm deja că:

– verbul este *hahochiku* și are structura *ha-hochik-u* (prefix de trecut + radical + marcă de acord pers. a III-a, sg., masc.)

– *fa* este articolul hotărât.

Știind că *-in* este marca de nominativ, deducem că *makoh-in* înseamnă ‘băiat’. Deci *tiktabop* înseamnă ‘carte’ și este în cazul acuzativ.

● Analizând propoziția (5) *Zenadiniz erehelgus vletopiz.*, deducem că:

– *zenad-in-iz* = fete (radical + marcă de nominativ + marcă de plural)

– *erehel-gus* = scriu (radical + marcă de acord pers. a III-a, pl., fem)

– în forma *vletopiz* ‘scrisori’, recunoaștem segmentul *-iz*, care marchează pluralul.

Pentru a detașa marca de acuzativ, comparăm formele *tiktab-op* și *velet-op-iz*. Deci marca de acuzativ este *-op*.

● Observăm că, deși cele două propoziții au structură asemănătoare, ambele conținând un subiect, un verb și un obiect, topica acestora este diferită. În (4), topica este Obiect–Subiect–Verb, iar în (5) Subiect–Verb–Obiect. Diferența dintre cele două propoziții este timpul verbal. Deducem că, în propozițiile cu verbe tranzitive, topica este S-O-V la prezent și O-S-V la trecut.

PASUL 3

Analizăm propozițiile:

(6) *Nisa panibnis.* Noi venim.

(7) *Uza avetiu nisa.* El ne iubește.

Observăm că:

– *nisa* = noi și ne, deci pentru pronumele personale nu există diferență între forma de nominativ și cea de acuzativ

– *uza* = el

– *panib-nis* = venim (radical + marca de acord pers. I, pl.)

– *aveti-u* = iubește (radical + marca de acord pers. a III-a, sg., m.).

PASUL 4

Sistematizăm informațiile pe care le avem, pentru a le putea folosi la traduceri:

● în epun, nu există articol nehotărât; articolul hotărât are forme diferite, probabil în funcție de contextul fonologic: *fa, afa*

● substantivul este format din radical + marcă de caz (*in* pentru nominativ, *op* pentru acuzativ) + marcă de plural, dacă e cazul (*iz*)

● pronumele au aceeași formă pentru nominativ și acuzativ: *uza* = el, pe el; *nisa* = noi, pe noi; știind că *uza* = el, că *u* este marca de acord 3.m.sg și că *gu* este marca de acord 3.f.sg, deducem că *guza* (din cerința 2) = ea, pe ea

- verbul la prezent este format din radical + marcă de acord în persoană, număr și gen: *u* (3.m.sg), *us* (3.m.pl), *gu* (3.f.sg), *gus* (3.f.pl), *nis* (1.pl)
- verbul la trecut are, în afară de componentele de mai sus, prefixul *ha-*; din exemplele de la cerința 2, observăm că dacă verbul începe cu o vocală, prefixul ia forma *h-* (*h-aveti*)
- nu există marcă de negație; negația se formează prin trecerea de la ordinea Subiect–Verb la ordinea Verb–Subiect
- în propozițiile cu verb tranzitiv, ordinea este Subiect–Verb–Obiect la prezent, dar Obiect–Subiect–Verb la trecut.

BAREM

1. Se acordă 4 puncte pentru fiecare traducere corectă (4x3=12). Nu se acordă punctaj parțial.
2. Se acordă câte 2 puncte pentru fiecare traducere corectă (4x2=8). Nu se acordă punctaj parțial.
3. Cele 10 puncte se acordă astfel:
 - 2 puncte pentru organizarea generală a explicației;
 - 2 puncte pentru identificarea structurii formelor verbale: prefix + radical + sufixe și segmentarea corectă a acestora;
 - 1 punct pentru formularea regulii pentru negație (VS);
 - 1 punct pentru observația legată de topica din propozițiile tranzitive (SVO la prezent, OSV la trecut);
 - 1 punct pentru identificarea și segmentarea corectă a mărcilor de caz ale substantivului;
 - 1 punct pentru identificarea mărcii de plural a substantivului;
 - 1 punct pentru observația că pronumele nu își schimbă forma în funcție de caz;
 - 1 punct pentru observația că nu există articole nehotărâte și pentru identificarea corectă a articolelor hotărâte.

Nu se punctează folosirea terminologiei lingvistice (prefix, sufix etc.).

SUBIECTUL 2 : YIMAS

1. trng mng = dintele acela
 murang yuang = aripa bună
 impram amanam kpm = coșul meu mare
 impram yuam = coșul bun
 murang mng = aripa aceea
 matn amanakn = fratele meu
 panmal yuan = bărbatul bun
 apak amananmang = sora mea
 trng amanang urkpwicang = dintele meu negru
 nangkpu k mung = carnea aceea
 apwi amanakn = tatăl meu
 narmang yuanmang = femeia bună
 apwi yuan = tatăl bun
 kalakn mn = copilul acela
 apak yuanmang = sora bună
 kalakn yuan = copilul bun
 murang amanang = aripa mea
 trng amanang = dintele meu
 tanm amanam = osul meu
 nangkpu k yuawng = carnea bună
 tanm mm = osul acela
 antuk amanawng kpawng = vocea mea puternică
 irpm mum = cocosul acela

tnum amanam kawngkrakum = palmierul meu înalt

(0,50x24 = 12 puncte)

2. sora aceea = apak mnmang

femeia mea înaltă = narmang amananmang kawngkraknmang

carnea mea = nangkpuk amanawng

coșul acela negru = impram mm urkpwicam

cocosul bun = irpm yuam

(1x5 = 5 puncte)

3.

PASUL 1: Grupăm sintagmele în funcție de adjectivul pronominal sau de adjectivul propriu-zis astfel:

„MEU”	„BUN”	„ACELA”	„MEU” + ADJ.
tatăl meu	coșul bun	cocosul acela	palmierul meu înalt
sora mea	femeia bună	copilul acela	coșul meu mare
fratele meu	carnea bună	carnea aceea	vocea mea puternică
aripa mea	tatăl bun	aripa aceea	dintele meu negru
osul meu	sora bună	osul acela	
dintele meu	copilul bun	dintele acela	
	bărbatul bun		
	aripa bună		

PASUL 2: Grupăm sintagmele din yimas astfel:

Sintagmele care conțin „amana-”	Sintagmele care conțin „yua-”	Sintagmele care conțin „m-”	Sintagme cu 3 segmente
matn amanakn	murang yuang	trng mng	impram amanam kpm
apak amananmang	impram yuam	murang mng	trng amanang urkpwicang
apwi amanakn	panmal yuan	nangkpuk mung	antuk amanawng kpawng
murang amanang	narmang yuanmang	kalakn mn	tnum amanam kawngkrakum
trng amanang	apwi yuan	tanm mm	
tanm amanam	apak yuanmang	irpm mum	
	kalakn yuan		
	nangkpuk yuawng		

De aici rezultă că :

- **amana-** = „MEU” (nu „ACELA” - analogie cu sintagmele cu trei segmente unde apare posesivul);
- **yua-** = „BUN”;

- **m-** = „ACELA”;

PASUL 3: În urma perechilor minimale și a analogiilor rezultă următorul inventar de substantive:

Română	Yimas
tată	apwi
soră	apak
frate	matn
aripă	murang
os	tanm
dinte	trng
coș	impram
femeie	narmang
carne	nangkpuk
copil	kalakn
bărbat	panmal
cocos	irpm
palmier	tnum
voce	antuk

PASUL 4: Identificăm clasele de substantive și separăm sufixele din yimas obținând regulile de adăugare a sufixelor pentru adjectivele pronominale și pentru adjectivele propriu-zise:

Clase	„MEU”	„BUN”	„ACELA”	„MEU” + ADJ.
1. Substantive masculine/referenți masculini	-kn	-n	-n	
2. Substantive feminine/referenți feminini	-nmang	-nmang	-nmang	
3. Plante/Fructe	-(u)m	-(u)m	-(u)m Regulă: -um → -m/ [-a _]	-(u)m + -(u)m
4. Substantive care se termină în - <i>ng</i>	-ng	-ng	-ng	-ng + -ng
5. Substantive care se termină în - <i>m</i>	-m	-m	-m	-m + -m
6. Substantive care se termină în - <i>uk</i>	-ung -wng	-ung -wng	-ung -wng (u → w/ [a _]) Regulă: -ung → -wng/ [-a _]	-ung/wng + -ung/wng

Clase de substantive	Substantive
1. Substantive masculine/referenți masculini	apwi, matn, kalakn, panmal
2. Substantive feminine/referenți feminini	apak, narmang
3. Plante/Fructe	irpm, tnum
4. Substantive care se termină în - <i>ng</i>	murang, trng
5. Substantive care se termină în - <i>m</i>	tanm, impram
6. Substantive care se termină în - <i>uk</i>	nangkpuk, antuk

BAREM:

1. Se acordă câte 0,5 puncte pentru fiecare corespondență corectă ($0,5 \times 24 = 12$ puncte);
2. Se acordă câte 1 punct pentru fiecare traducere corectă ($1 \times 5 = 5$ puncte);
3. Cele 13 puncte se acordă pentru o explicație clară, coerentă, din care rezultă clar pașii rezolvării:
 - 2 puncte pentru organizarea generală a explicației;
 - 1 punct pentru sistematizarea sintagmelor din limba română și din yimas și pentru identificarea segmentelor care reprezintă adjectivele pronominale și adjectivele propriu-zise;
 - se acordă 2,8 puncte pentru identificarea/traducerea corectă a fiecărui substantiv ($0,2 \times 14 = 2,8$ puncte);
 - se acordă 3 puncte pentru identificarea claselor de substantive ($0,5 \times 6 = 3$ puncte);
 - se acordă 3,6 puncte pentru identificarea sufixelor pentru cele 6 clase de substantive: $0,2 \times 18 = 3,6$ puncte;
 - se acordă 0,6 puncte pentru identificarea regulilor fonetice: $-ung \rightarrow -wng/ [-a _]$ și $-um \rightarrow -m/ [-a _]$: $0,3 \times 2 = 0,6$

SUBIECTUL 3 : PERSANA-TADJICA

1.

(1) مَن اَيْنِ كِتَابٍ رَا مِيخَوَانِم.	(e) Ман ин китоб ро мехондам.
(2) مَن كِتَابِي مِيخَوَانِم.	(g) Ман китоби мехондам.
(3) مَن كِتَابِي خَرِيْدِم.	(h) Ман китоби харидам.
(4) مَن كِتَابِ اَنهَآ رَا دِيْدِم.	(j) Ман китоб онҳо ро дидам.
(5) مَن پَدْرِي دَارَم.	(c) Ман падар дорам.
(6) مَن بَرَادَرِي دَارَم.	(b) Ман бародар дорам.
(7) پَدْرٍ مِّنْ اَمْدٍ.	(d) Падари ман омад.
(8) پَدْرٍ مِّنْ كِتَابِي بَهْ مَن دَاد.	(a) Падари ман китоби ба ман дод.
(9) بَرَادَرٍ اَنهَآ رَفْت.	(i) Бародари онҳо рафт.
(10) مَن يَكِ اِنْسَانٍ هَسْتَم.	(l) Ман як инсон ҳастам.
(11) بَرَادَرٍ مِّنْ يَكِ اِنْسَانٍ اَسْت.	(k) Бародари ман як инсон ҳаст.
(12) پَدْرٍ مِّنْ بَرَادَرٍ اَنهَآ رَا دِيْد.	(f) Падари ман бародари онҳо ро дид.

2.

مَن بَرَادَرٍ اَنهَآ رَا دِيْدِم.	Ман бародари онҳо ро дидам.
پَدْرٍ اَنهَآ رَفْت.	Падари онҳо рафт.
بَرَادَرٍ مِّنْ اَمْدٍ.	Бародари ман омад.
پَدْرٍ اَنهَآ يَكِ كِتَابٍ خَرِيْد.	Падари онҳо як китоб харид.

3.

Observație preliminară: În persană se scrie de la dreapta la stânga, în tadjică se scrie de la stânga la dreapta.

PASUL 1. Comparând cele două coloane se poate observa că:

- 7 enunțuri din coloana dreaptă încep cu **Ман**, 3 cu **Падари** și 2 cu **Бародари**;
iar în coloana stângă 7 enunțuri încep cu مَن , 3 cu پَدْرٍ și 2 enunțuri încep cu بَرَادَرٍ.
- enunțurile 1 și 2, 5 și 6 din persană și (b) și (c), (e) și (g) se termină la fel;

PASUL 2. Deducem pe baza observațiilor de mai sus și a informațiilor lingvistice din cerință că ordinea cuvintelor din persană corespunde cu ordinea cuvintelor din tadjică (în oglindă, din cauza sistemului de scriere). Astfel, primele corespondențe găsite între cuvinte sunt: **ман** – **مَن**, **падари** – **پَدَر**, **бародари** – **بَرَاکَر**. Aceste observații ne ajută să găsim corespondența (7) – (d).

Observație: Ordinea pașilor poate varia de la o metodă la alta. Orice metodă de rezolvare este acceptată.

PASUL 3.

- Comparăm enunțurile (g) și (h) din tadjică, unde observăm că doar ultimul cuvânt diferă. În persană, două enunțuri alcătuite din trei cuvinte în care doar ultimul cuvânt e diferit, sunt (2) și (3).
- Pentru că **харидам** din (h) apare o singură dată, iar **мехондам** din (g) apare și în (e), rezultă că (3) = (h), (2) = (g), (1) = (e). De aici putem deduce că **китоби** = **کِتَابِي**
- Observăm **китоб** în (e) și (j), precum și cuvântul **کِتَاب** din (1) și (4) care este foarte asemănător cu **کِتَابِي**, corespondentul **китоби**. Deducem că **китоб** = **کِتَاب**
- Același lucru se poate observa și la perechile de cuvinte **падари** – **падар**; **бародари** – **бародар**, diferență ce apare marcată în persană astfel: **پَدَر** – **پَدَر** pentru **падари** – **падар**, respectiv **بَرَاکَر** – **بَرَاکَر** pentru **бародари** – **бародар**. Se observă absența mărcii vocalice **ر** la sfârșitul cuvântului (lucru de care se va ține cont și la rezolvarea cerinței 2).

PASUL 4.

- Analizăm (5) și (6) din persană. Recunoaștem **مَن**, **پَدَر** și **بَرَاکَر**. Corespondențele lor din tadjică sunt: (b) și (c).
- A mai rămas un singur enunț care începe cu **ман** în tadjică, respectiv **مَن** în persană: (10) = (l).
- Observăm **ر** în (12) care mai apare în (1) și (4). Știind că (1) = (e) și (4) = (j), putem deduce că **ر** = **po**, care mai apare în (f). Deci (12) = (f).
- Ținându-se cont de cuvântul cu care începe enunțul și de numărul de cuvinte din enunț, pot fi găsite corespondențele pentru (8), (9) și (11) care sunt: (8) = (a), (9) = (i), (11) = (k).

PASUL 5.

Pentru traducerea enunțurilor din persană se folosesc observațiile descrise în pașii de mai sus. Toate segmentele/cuvintele din persană au un corespondent în tadjică care poate fi dedus din corespondențele găsite corect la cerința 1.

Singura dificultate constă în traducerea segmentului **خَرِيد** care nu apare ca atare în niciun enunț din coloana dreaptă din cerința 1. Observăm însă că în enunțul 3 apare structura **خَرِيدِم**, careia îi corespunde **харидам** din tadjică. Mai observăm că în toate enunțurile care încep cu **ман**, cuvintele de la sfârșit au terminația -

ам. Ultimul enunț de la cerința 2 începe cu **پندِر**, adică **падари**. Analizăm enunțurile din tadjică care încep cu **падари** și observăm că ultimele cuvinte se termină în **-д**. Observăm **дидам** din enunțul (j) care începe cu **ман** și **дид** din enunțul (f), care începe cu **падари** și cărora le corespunde **ديدم** din (4) și **ديد** din (12). Îl putem deduce de aici pe **харид**, care este corespondentul lui **خَرِيد**.

BAREM

- Se acordă câte 1 punct pentru fiecare corespondență găsită corect (în total 12 puncte).
- Se acordă câte 2 puncte pentru fiecare traducere scrisă corect (în total 8 puncte). Nu se acordă punctaj parțial.

Cele 10 puncte pentru explicații se acordă astfel:

- 0,5 puncte pentru observarea/menționarea faptului că în persană se scrie de la dreapta la stânga, iar în tadjică de la stânga la dreapta;
- 1 punct pentru segmentarea corectă a cuvintelor din persană;
- câte 0,5 puncte pentru observarea perechilor **китоби – китоб; падари – падар; бародари – бародар** și a corespondențelor lor din persană (1,5 puncte);
- câte 0,2 puncte pentru traducerea corectă a cuvintelor care vor fi folosite în cerința 2:

ман **مَن**, бародари **برادر**, онҳо **онҳо**, ро **را**, дидам **ديدم**, падари **پندر**, рафт **رفت**,
омад **آمد**, як **یک**, китоб **کتاب**;

- 1 punct pentru traducerea corectă a cuvântului **خَرِيد**, adică **харид**;
- 4 puncte pentru o explicație clară și coerentă din care să rezulte pașii rezolvării.
- Nu se depunțează dacă nu sunt marcate vocalele prin semnul **◌̣**.
- Nu se (de)punțează folosirea terminologiei lingvistice.